

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞ ΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

- YUN101 YUNAN DİLİ GRAMERİ I
- Dr. Öğr. Üyesi Esra Yalazi
- eyalazi@ankara.edu.tr

Eski Yunan Alfabesinin Tarihi

Bir Hint-Avrupa dili olan Yunancanın tarihi çok daha gerilere dayansa da ilk Yunan alfabesinin MÖ. 8. yy.dan itibaren kullanılmaya başlandığı bilinir. Eski Yunan alfabesi ilk sesli alfabe olup bugün kullanılan pek çok alfabeye kaynak teşkil etmektedir (özellikle Glagolitik, Kıpti, Kiril ve Gotik). Yunan alfabesi, Kuzey-Sami Dil ailesine bağlı olan Fenike alfabesinden uyarlanmıştır.

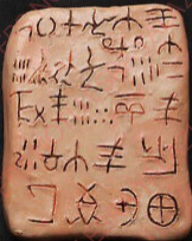
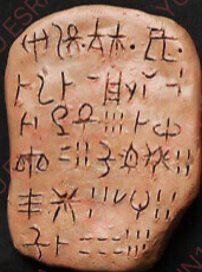
Fenike alfabesi sadece sessiz harflerden oluşuyordu. Yunanlar kendi dillerinde olan bazı seslileri göstermek için Fenike alfabesindeki sessizleri değiştirmişlerdir. Yine bu alfabede olmayan ancak Yunancada olan çift sessizleri ve nefesli sessizleri göstermek için de dört işaret geliştirmişlerdir (ψ , χ , ϕ , ξ - ps, kh, ph, ks).

Ancak Fenikelilerden uyarlanan alfabe Yunanların kullandıkları ilk yazı sistemi değildi. Yunanlar daha önce Linear-B denilen Miken yazısını kullanıyorlardı (MÖ. 1500-1200 arası). Hece yazısına dayanan bu yazı sisteminde her biri bir heceye karşılık gelen 88 gösterge (işaret) bulunmaktaydı. Linear-B yazısı 1952 yılında Michael Ventris tarafından deşifre edilmiştir.

Latin alfabesinden Linear B yazısına transliterasyon yapabileceğiniz link için bkz. <https://linear-b.kinezika.com/en/>

Linear-B'nin muhtemelen bağlantılı olduğu başka bir yazı sistemi de Minos Uygarlığı tarafından kullanılan Linear-A hece yazısıdır (MÖ. 1800-1450), son dönemlerde yapılan çalışmalarla bu yazı sistemi de deşifre edilmek üzeredir (<https://sigla.phis.me>). Linear A ve Linear B yazı sistemleri daha çok ticari kayıtları tutmak için kullanılıyor ve genellikle kil tabletler ve keramik objeler üzerine çiziliyorlardı. MÖ. 1200-800 arası karanlık dönemde kullanımları zamanla ortadan kalkmıştır.

Linear-A
yazı örneği

27 Eylül 2021

Linear-B
yazı örneği

Eski Yunan Alfabesinin Özellikleri

Eski Yunan alfabesi 17 sessiz (konsonant) ve 7 sesli (vokal) harf olmak üzere toplam 24 harften oluşur. Başlangıçta alfabede 28 harf bulunuyordu, ancak 4 harfin (Ϝ -digamma, Ϟ -heta, ϙ -koppa, Ϡ -sampi) zaman içinde kullanımları ortadan kalkmıştır. Alfabede 24 harfin karşılayamadığı sesleri vermek için kullanılan özel işaretler ve göstergeler vardı. Bunlardan bir grup, harflerin nefesli- nefessiz okunuşunu, vurgu ve tonlamayı gösteren diyakritik denilen işaretlerdi. Alfabede ayrıca iki sesli harfin yan yana gelerek uzun okunan tek bir sesli oluşturduğu diphtong denilen sesliler ve iki sessiz harften oluşan diyagraf denilen çift sessiz harfler vardı.

Eski Yunancada ilk başta küçük harfler kullanılmıyordu. Kelimeler büyük harflerle (majüskül) yan yana bitişik olarak noktalama işaretleri kullanılmadan yazılıyordu. Küçük harflerin kullanımını MS. 9.yy.da ilk kez Bizans el yazmalarında kullanılmaya başlandı. Yunanlar dillerini bir dizi vurgu sistemi ve inişli çıkışlı bir tonlama ile konuşuyorlardı. Ancak bu fonetik özellikleri İskenderiye zamanına kadar yazıya yansımamıştır. MÖ. 1.yy.'daki İskenderiyeli gramerciler Yunan olmayan halklara Yunancayı öğretmek için vurgu ve tonlama işaretlerini geliştirdiler.